

ZESZYTY NAUKOWE WYŻSZEJ SZKOŁY PEDAGOGICZNEJ W BYDGOSZCZY
STUDIA PSYCHOLOGICZNE 1981 z. 2

A. KLIMENTOWSKI, A. KULAS,
H. MALSKA, Z. STRZAŁKOWSKI,
J. WARSZAK

WSP Bydgoszcz

"DZIAŁANIE OBRZĘDOWE OTWARTE" JAKO TECHNIKA INTERNALIZACJI
WARTOŚCI - DONIESIENIE Z BADAŃ

1. Uwagi wprowadzające

Zespół autorów tego doniesienia przeprowadził w miesiącach letnich 1979 r. badania nad techniką "działań obrzędowych otwartych", przyjmując hipotezę, iż wpływają one na internalizację wartości, które są ich przedmiotem. Koncepcję i siatkę pojęć przedstawił A. Klimentowski w artykule zawartym w tym zeszycie "Studiów Psychologicznych". Autorzy prowadzili badania w różnych grupach, stosując zmodyfikowane wersje "działań obrzędowych otwartych". Celem badań było wykazanie, na ile omawiana technika wpływa na internalizację wartości. Badanie tego typu ma związek z analizą efektywności technik poradnictwa życia. Z uwagi na ramy objętościowe doniesienia ograniczamy się wyłącznie do przedstawienia podstawowych danych.

2. Problemy badawcze

Zgodnie z analizą teoretyczną "działań obrzędowych otwartych" jaką przeprowadził A. Klimentowski można oczekiwać, że wpływają one dodatnio na internalizację tych wartości, które są ich przedmiotem /warstwa aksjologiczna/. W chwili obecnej nie dysponujemy jeszcze globalnym wskaźnikiem

internalizacji wartości. W tej sytuacji pozostaje oprzeć się na rozwiązaniach cząstkowych, uwzględniających poszczególne elementy procesu internalizacji.

W badaniach prowadzonych przez nasz zespół postawiono pytania, czy uczestnictwo w "działaniu" wpływa na:

- przyporządkowanie tym wartościom atrybutu "uroczystości"? /co wiąże się z zaangażowaniem i dynamiką jako elementami procesu internalizacji/,
- przyrost informacji o tych wartościach.

3. Metoda

Podstawowy schemat eksperymentu był następujący. Jednostki biorące udział w "działaniach" poddano wstępnym badaniom systemu wartości w zakresie wyróżnionych aspektów, następnie wprowadzono "działanie" i po nim przeprowadzono drugie badanie wartości. Chcąc, choć w pewnej mierze, wykluczyć wpływ innych zmiennych, np. czasu, na ewentualne zmiany wartościowania, wprowadzono grupy kontrolne, które /po uwzględnieniu dodatkowych badań/ uznano za nie różniące się w sposób znaczący od grupy eksperymentalnej. Każdy z autorów doniesienia uwzględnił inną warstwę aksjologiczną i ideologiczną "działania".

A. Kulas badał wartość "pracy", H. Malska - wartość "honoru i godności", Z. Strzałkowski - wartość "stabilnego życia w rodzinie", J. Warczak - wartość "twórczości".

Instrukcje wprowadzające oraz pewne aspekty warstwy ideologicznej opracowywał A. Klimentowski, który był również współprowadzącym "działanie". Każdy z badanych wykorzystał inne wzorce obrzędowe i odmienne środki symbolizacji. Odwołano się do obrzędowości kaszubskiej i kujawskiej.

Badani przed i po "działaniu" otrzymywali "Listę wartości" opracowaną przez A. Klimentowskiego według koncepcji wzoru osobowego człowieka socjalizmu. Zawierała ona 36 wartości oraz ich artykulację.

Każdą z wartości badani oceniali według 7-punktowej skali której ramy tworzą dwa przeciwstawne określenia: "wartość codzienna - wartość obojętna". Punkt "4" potraktowane jako znaczenie pośrednie. Poziom informacji badano również dwukrotnie. Zastosowana technika oparta była na przeróbce metody zwanej frame-sorting method. Badanemu przedstawiono listę zdań niedokończonych dotyczących wartości uwzględnionej w "działaniu". Zdania, dla przykładu, miały następującą treść:

- 1/ Praca jest pośród innych wartości taką, która ....
- 2/ Człowiek bez pracy ....
- 3/ Myślę, że wartość pracy wiąże się ściśle z następującymi wartościami ....
- 4/ Pracę należy szanować, bo ....

Opracowany schemat oceny sposobu dokończenia zdań uwzględniał poziom wiedzy o wartości.

4. Grupy badane

A, Kulas badał 40 osób /uczniów, nauczycieli i rodziców/ klas VII i VIII z Czerska i okolic.

H. Malska - 30 sportowców /juniorów/ z Bydgoszczy, Z. Strzałkowski - 35 uczniów, rodziców i nauczycieli z okolic Radziejowa, J. Warczak - 20 członków zespołu "Kaszuby" z Czerska.

5. Rezultaty badań

Wykazano, że w grupach eksperymentalnych w porównaniu z grupami kontrolnymi:

- istotnie zwiększyła się percepcja analizowanych wartości w kategoriach "uroczystości";
- wzrost ten objął po części wartości nie zawarte w warstwie aksjologicznej działania;
- najbardziej podatna na wpływy "działania" w omawianym

względnie była młodzież, potem rodzice, a w końcu nauczyciele;
- emawiane wpływy były - poza nauczycielami - najmniejsze u sportowców.

Stwierdzone również, że zwiększył się poziom informacji o wartościach będących przedmiotem "działań". Przyrost ten był najmniejszy u sportowców.

W doniesieniu tym nie zamierzamy interpretować wyników. Wykazano ogólne istnienie zależności i to stanowi argument przemawiający za celowością stosowania techniki "działań obrzędowych". Różnice w grupach mogły być spowodowane innymi wartościami i odmiennymi scenariuszami, aczkolwiek nauczyciele w dwóch grupach uplasowali się na tym samym miejscu, jeśli idzie o rangowe uporządkowanie wielkości zmian.

Zdaje się to wskazywać na istnienie pewnej zależności. "Działania obrzędowe otwarte" badała wstępnie I. Klimentowska w odniesieniu do zagadnień pedagogiki społecznej i uzyskała także pozytywne rezultaty.

6. Uwagi końcowe

"Działanie obrzędowe otwarte" w świetle wyników badań, które tu streściliśmy zdają się być techniką przydatną dla oddziaływań w celu internalizacji wartości. W związku z tym pojawia się możliwość wykorzystania ich jako niedyrektywnej techniki oddziaływania zbiorowego również w realizacji zadań poradnictwa życia H. Kaji.

Obecnie trwają przygotowania do przeprowadzenia pogłębionych i poszerzonych badań nad tą techniką, które podejmie ten sam zespół.

"OPEN RITUAL ACTIVITIES" AS THE TECHNIQUE OF VALUE INTERNA-
LIZATION - RESEARCH REPORT

Summary

The authors of this report present shortly the results of research performed on "open ritual activities" as techniques of value internalization. The results prove the significance of the usage of this technique as a collective form of value guidance in H. Kaja's life guidance.

DIE "RITUELLE OFFENE HANDLUNG" ALS EINE TECHNIK VON INTERNA-
LYSEN WERT - EIN BERICHT AUS DER FORSCHUNG

Zusammenfassung

Die Auters von diesen Bericht, präsentieren auszugweise die Ergebnisse ihrer Forschungen nach die "rituelle offene Handlung" als eine Technik von Internalization der Wert. Die Endergebnisse bestimmen die Triftigkeit der benutzung von dieser Technik als eine gemeinsame Form der Beratungwert in der Lebensberatung von H. Kaja.